

Переднє слово від редакції

Цьогоріч виповнюється 200 років від дня народження Івана Вернадського – видатного вченого-економіста, публіциста і видавця, професора кафедри політичної економії та статистики Київського університету Святого Володимира.

Іван Вернадський (1821–1884) увійшов в історію української та світової економічної думки як основоположник теорії потреб, історик і теоретик економічної науки. Його людиноцентрична концепція політичної економії як вчення про способи досягнення народного добробуту заклала основи формування Київської політекономічної школи. Вчений зробив істотний внесок у розвиток теорії публічних фінансів і грошового обігу, статистичної науки, історії економічних вчень, обґрунтування ролі законодавчого регулювання та державної політики в забезпеченні суспільної ефективності господарювання та розвитку підприємництва, розроблення методики та організацію емпіричних економічних досліджень. Іван Вернадський залишив вагомому спадщину в галузі економічної методології, теоретичної та прикладної статистики, теорії міжнародної торгівлі та зовнішньо-економічних відносин, економічної соціології, питань аграрної реформи, земельної власності та землекористування, екологічних та соціальних аспектів індустріалізації й урбанізації.

Іван Вернадський був засновником і редактором журналів «Экономический указатель» (1857–1858), «Указатель политико-экономический» (1859), «Указатель экономический, статистический и промышленный» (1860–1861), «Экономист» (1858–1865), «Биржевой указатель» (1877–1879), які мали просвітницьке ліберальне спрямування. Його педагогічна та публіцистично-видавнича діяльність сприяла прогресивним змінам у суспільній свідомості, поширенню економічних знань та формуванню нової

генерації інтелектуалів з активною громадянською позицією, спроможних до ініціювання та реалізації суспільних реформ.

Поряд із напруженою науково-викладацькою та громадсько-політичною діяльністю Іван Вернадський займався практичним забезпеченням економічного розвитку, зокрема, очолював Харківську контору Державного банку, багато працював над відкриттям земельних банків на півдні України. Саме завдяки його старанням було засновано земельні банки у Полтаві та Харкові, що мало важливе значення в умовах ринкових перетворень сільського господарства. Він вважав себе українцем і намагався чим більше зробити для розвитку науки, освіти, господарства України.

Враховуючи роль Івана Вернадського як вченого і педагога у формуванні академічної традиції, непересічне значення його діяльності для розвитку економічної науки, вважаємо за необхідне вшанування пам'яті вченого публікацією окремих творів з його наукового доробку українською мовою.

Праці І. Вернадського «Що потрібно для землеробства» та «Про зовнішню торгівлю» написані та опубліковані на сторінках науково-публіцистичних видань всередині XIX ст. Звернення до них сьогодні обумовлено не тільки тим, що ці праці фактично перебувають поза науковим дискурсом і важкодоступні для сучасного читача. Головна причина – актуальність проблем, порушених І. Вернадським.

У короткому нарисі «Що потрібно для землеробства» (1864) І. Вернадський, розглядаючи загальні умови економічного розвитку та активізації народних продуктивних сил, наголошує на значенні урядової політики сприяння землеробству. Коли читаємо про роль влаштування доріг як основи забезпечення зв'язку між виробництвом і ринком, пропозицією і попитом, важко збагнути, що нас віддаляє від часу написання цієї праці півтора століття. Окремо І. Вернадський зупиняється на значенні освіти в контексті формування споживчої культури і внутрішнього ринку для вітчизняної продукції та наукового знання як теоретичного базису раціонального землеробства. По-сучасному звучить і вимога забезпечення громадянських прав і рівності можливостей вільного користування землею як основним ресурсом і умовою господарського розвитку.

Публікація статті «Про зовнішню торгівлю» (1856) супроводжувала роботу І. Вернадського над російським перекладом праці Л. Тенгоборського «Essai sur les forces productives de la

Russie» (Париж, 1852–1855). Стаття репрезентує цілісність наукових поглядів І. Вернадського на природу, значення, рушійні сили та бар'єри зовнішньоторговельних відносин між народами. Ця праця містить цінні фактологічні дані про структуру, обсяги і динаміку зовнішньої торгівлі Російської імперії, а також висновки І. Вернадського щодо місця зовнішньої торгівлі в системі пріоритетів економічної політики держави. Сучасні реалії глобальної невизначеності та нестабільності, обумовлені інституційною і ринковою слабкістю національних держав перед викликами, породженими гібридними формами економічного глобалізму, вказують на важливість соціальних пріоритетів суспільного добробуту, народного благополуччя, державної безпеки, поборником яких був І. Вернадський і які він відстоює в цій статті.

Публікація маловідомих джерел української економічної думки, зокрема, творів І. Вернадського, спрямована на розширення історіографічної та фактологічної бази сучасних досліджень, актуалізацію засадничих положень політичної економії як основи розбудови ефективного конкурентоспроможного національного господарства задля забезпечення народного добробуту.